

2. Рада планує визначити поняття сільського зеленого туризму. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/rada-planiruet-opredelit-ponyatie-selskogo-1495550443.html>
3. Сумська область – степові простори, ліси і озера. URL: <https://cutt.ly/aExHKu4> (дата звернення: 19.09.2021)

М. М. Петрушенко

*ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень
НАН України», м. Одеса*

Г. М. Шевченко

*Нортумбрійський університет (гостьовий дослідник),
м. Ньюкасл-апон-Тайн*

БЛАКИТНИЙ І ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ: ПОТЕНЦІАЛ, БЕЗПЕКА ТА СТІЙКИЙ РОЗВИТОК

Розглядаються актуальні положення, пов'язані з потенціалом, безпекою та стійким розвитком зеленого та блакитного туризму в Україні. Зазначається, що для післявоєнної України, яка прямує до повноправного членства в ЄС, пріоритетною є політика розвитку стійкого блакитного туризму, який на більшості прибережних територій країни має потенціал до взаємного розвитку разом із зеленою формою туризму.

***Ключові слова:** блакитний туризм, ЄС, зелений туризм, стійкий розвиток, Україна.*

Current provisions related to the potential, safety and sustainable development of green and blue tourism in Ukraine, are considered. It is noted that for post-war Ukraine, which is on its way to full membership in the EU, the priority is the policy of developing sustainable blue tourism, which in most coastal areas of the country has the potential for mutual development together with the green form of tourism.

***Keywords:** blue tourism, EU, green tourism, sustainable development, Ukraine.*

Туристична діяльність, яка відповідає принципам та Цілям стійкого розвитку 2030, мінімально навантажує рекреаційне середовище територій ПЗФ та іншого зеленого простору (зелений туризм), а також прибережних і морських територій (блакитний туризм), а також може сприяти відновленню та розвитку дестинацій / місцевих громад. В Україні під час російської війни, що нищить екосистеми і величезні території, які є чи потенційно могли бути дестинаціями зеленого та / чи блакитного туризму (БЗТ), з огляду також на довоєнний досвід туристичного розвитку в країні, доцільно розглянути такі три основні положення:

1. Потенціал БЗТ: із географічного, історико-культурного, кліматичного, природно-екологічного та інших поглядів Україна має рекреаційний та інший економічний потенціал [1] для багатьох видів туризму. Якщо зелений туризм поступово набував роз-

витку в сільській місцевості та останнім часом – на територіях ПЗФ (еко-туризм), то блакитний туризм представлений переважно прибережним пляжним видом і менше морськими видами, зокрема круїзним туризмом. Такий стан справ пояснюється як інертністю відходження від традицій масового туризму за радянських часів, так і недосконалістю прийняття релевантних рішень на державному та регіональному рівнях [2] в часи незалежності України, а також іншими чинниками, зокрема низькою платоспроможністю більшої частини населення країни.

2. Безпека БЗТ: набула гострої актуальності за часів пандемії Covid-19 і стала центром уваги з початку повномасштабної війни РФ проти України. Наразі безпекова ситуація є безпрецедентно загрозливою як на індивідуальному рівні (безпека туриста), так і на масштабному рівні, коли наслідками екоциду, спричиненого агресором, і війни загалом є зруйноване рекреаційне середовище і туристичний простір величезних територій. Усупереч цьому, оптимально можлива пропозиція туристичних послуг зберігається в усіх регіонах України (залежно від віддаленості від фронтової лінії та ймовірностей повітряної тривоги та іншої небезпеки), продовжуючи виконувати важливу рекреаційну функцію за умови вжиття максимальних заходів безпеки та, зокрема, трансформуючись у військовий, реабілітаційний та інші види туризму, релевантні військовому часу.
3. Стійкий розвиток БЗТ: якщо зелений туризм, наскільки це можливо в умовах війни, продовжує формувати внутрішній ринок послуг і функціонує переважно на заході країни, то блакитний туризм, із огляду на безпекову ситуацію, практично припинив свою діяльність, не враховуючи сезонний стихійний пляжний туризм на півдні, передусім в Одеській області.

За оптимістичним сценарієм, на повністю звільненій території та акваторії України невдовзі з'явиться можливість не тільки відродження, а й стійкого розвитку туризму, що набуде нових якісних ознак і відповідатиме найкращим світовим стандартам, зокрема ЄС.

«Прибережний і морський туризм становить щонайменше 50 відсотків загального світового туризму. Це найбільший економічний сектор для багатьох прибережних держав. Забезпечення довгострокової стійкості та життєздатності цього сектору має вирішальне значення для подальшого процвітання напрямків і громад, які покладаються на нього» [3].

Бачення експертів у межах проекту '*High Level Panel for a Sustainable Ocean Economy*' щодо стійкого сектору прибережного та морського туризму у 2030 та 2050 роках спрямоване на дослідження таких питань (у межах основних акцентів уваги):

- відновлення: чому глобальна пандемія відкриває безпрецедентну можливість для трансформації прибережного та морського туризму? Які найперспективніші можливості та які виклики необхідно подолати, щоб скористатися цими можливостями?
- трансформація: роль прибережного та морського туризму в економіці сталого океану: яким чином прибережний і морський туризм може стати основоположним будівельним блоком для підтримки країн у переході до стійкої економіки океану?
- фінансування: які фінансові механізми існують для підтримки інвестицій у стійкі моделі прибережного та морського туризму та подолання ключових перешкод для досягнення масштабу?

Комісія ЄС в Повідомленні «Європейська стратегія для більшого зростання та створення робочих місць у прибережному та морському туризмі» представила новий план розвитку прибережного та морського туризму в Європі з метою розкриття потенціалу цього багатобічного сектора. Реалізація цього плану включає такі заходи [4]:

- усунути прогалини в доступності даних про туризм;
- сприяти загальноєвропейському діалогу між круїзними операторами, портами та зацікавленими сторонами прибережного туризму;
- сприяти структурі співпраці між державними органами влади та громадськими організаціями через територіальну кластеризацію, мережі та розумні стратегії;
- сприяти екотуризму та продуктам сталого туризму;
- сприяти диверсифікації туризму;
- збільшити доступ до фінансування ЄС за допомогою онлайн-довідника з акцентом на прибережний і морський туризм.

Для післявоєнної України, що прямує до повноправного членства в ЄС, наведені вище положення є пріоритетними в політиці розвитку стійкого блакитного туризму, який на більшості прибережних територій країни має потенціал до взаємного розвитку разом із зеленою формою туризму, що є предметом для подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевченко Г. М. Принципи побудови організаційно-економічного механізму формування та використання природно-рекреаційного потенціалу території. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2007. № 1, С. 60–66. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/1866> (дата звернення: 04.04.2024).
2. Shevchenko H. M. Regulatory policy and optimization of investment resource allocation in model of functioning recreation industry. *Baltic Journal of Economic*

Science. 2017. № 3(1), P. 109–115. <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-1-109-115>

3. Sustainable coastal & marine tourism. *High Level Panel for a Sustainable Ocean Economy*. <https://oceanpanel.org/opportunity/sustainable-coastal-marine-tourism/> (дата звернення: 04.04.2024).
4. Coastal and maritime tourism. *European Commission*. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/eu-funding-and-businesses/funded-projects/maritime-coastal_en (дата звернення: 04.04.2024).

В. В. Ришко, М. Ю. Троян

*Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ СУМЩИНИ

Розглядаються теоретичні основи сталого розвитку туризму Сумщини. Поєднання розвитку туризму та сталого розвитку туризму Сумщини, комплексний підхід до забезпечення економічної, соціокультурної та екологічної стійкості в галузі туризму.

Ключові слова: економічна стійкість, соціокультурна прийнятність, екологічна збалансованість, управління та планування, співпраця та партнерство.

The theoretical foundations of sustainable tourism development in Sumy region are considered. The combination of tourism development and sustainable development of tourism in Sumy region, an integrated approach to ensuring economic, socio-cultural and environmental sustainability in the field of tourism.

Keywords: economic sustainability, socio-cultural acceptability, ecological balance, management and planning, cooperation and partnership.

Теоретичні основи сталого розвитку туризму в Сумщині ґрунтуються на комплексному підході до забезпечення економічної, соціокультурної та екологічної стійкості в галузі туризму. Економічна стійкість в контексті туризму Сумщини є важливим фактором для забезпечення сталого розвитку регіону та підвищення якості життя місцевого населення. Туризм є одним із ключових галузей, яка може сприяти економічному зростанню, створенню нових робочих місць, підтримувати місцеві підприємства та збільшувати інвестиції в регіон.

Мета роботи – розглянути теоретичні основи сталого розвитку туризму Сумщини, знайти комплексний підхід до забезпечення економічної, соціокультурної та екологічної стійкості в галузі туризму Сумщини.

Виклад основного матеріалу. Сумська область, розташована в сприятливій історичній та природній зоні України, має потенціал стати важливим центром для розвитку туризму, зокрема екологічного, культурного та сільського туризму.